

Samo kurbin sin: Grad kojega je Smoje napravija velikim danas ne želi njegove knjige

Ivo Anić, Split

Vikend je na bilo kojem našem otoku festival. Jel petak, tri ure, svi su boduli već na svojim trajektima. Tako to ide i tako će to pari mi se uvek ić.

Sad imamo velike, široke trajekte i više se niko ne mora stiskat. Na onaj moj mali, koji je iša za Šoltu ili Brač, natiskali bi se svi na šank. Pun brod bi bija borši, bagaja i kesa, a oni moj mali frižider puca bi od kokoši, mesa i ribe šta bi se kupilo za dva lipa i ugodna dana na otoku.

Triba „provitrit“ kuću, triba „šporkat“ gradele, i često bi u tom malom trajektu zna bit i sprovod i vinčana torta. Sve u isto vrijeme. Ožalošćena familija natiskala bi se u jedan kraj, a mladenci, kumovi i muzika u drugi. Takav je život na našim škojima, cili taj život stane u jedan mali trajekt. I kapsel i trudnica koja će se sutra vinčat.

Miljenko Smoje i današnji Split

Autor Administrator

Ponedjeljak, 25 Lipanj 2018 20:54 - Ažurirano Ponedjeljak, 25 Lipanj 2018 20:57

Moran priznat da mi fali ta Fellinijeva kakofonija života, sav taj svit prid kojim bi otvorija šank i gleda taj festival života. I smrt i novi život, sve u isto vreme. I u istoj balanci. I u vrimenu su mi ostala ta lica, ma jedno nikad neću zaboravit. Lice moje Lepe, koja bi sa svojim Smojon išla u bungalov na Brač.

Gleda san Smoju kako dite gleda ikonu svoga grada, čovika koji je taj mali grad stavija na kartu svita, opisa ga i uveliča ka misto buntovnih, a opet dragih ljudi, opisa ga u svoj njegovoj veličini i zauvik mu udarija timbar. Timbar za vječnost. Bilo di, i dan danas da vas put zatekne, u Beograd, u Sarajevo, u Novi Sad, Banja Luku, jel čuju da si iz Splita svi ti žele stisnit ruku. Svi platit piće.

Taj nesritni grad nikad ustvari i nije bija velik, baš po ničemu, a velikin ga je napravija Smoje. Toliko velikin, da i dan danas ljudi misle kako smo mi iz Splita nešto posebno. Kako se uvik bunimo, dižemo revolucije, kako nas niko ne more pokorit, ubit u nama dišpet, satrat nas, i kako smo mi Splićani u svemu posebni. Najbolji. U svemu čega se uvatimo. Bilo kojen sportu, bilo kojoj umjetnosti, filmu, književnosti dajemo taj svoj timbar. I Smoje je to zna. Dite ribara zaljubljeno u svoj grad, cili život uz Matejušku, uz ribare, udice i more. Smoje je zapravo bija Split, u svim njegovim veličinama, koje su činili njegovi mali ljudi, njegov Šanto, njegov Toma, njegov Roko. Split koji je zauvik nesta.

I taj Split kojega je toliko proslavija po bivšoj Jugoslaviji, da su ulice širom te zemlje bile prazne kad bi se repriziralo Velo misto, ugriza je starog barda za srce. Više nego bolest, više nego starost. Na njegovo misto u „Gage“ konobari ga nisu tili poslužit. Rekli su mu da Jugoslavenčini neće donit kafu. Na vratima mu je osvanulo – „Lepa i Smoje, četnici“.

I stiska se Smoje taj dan na trajekt uz svog Feđu i svoju Lepu, i onako velik tija je bit šta manji. Niko od bodula nije ništa govoriya, niti mu je iko reka grubu rič. Ali stari lisac je zna. Neka više nije moga vidit, neka više nije moga ni čut dobro, sve je vidija i sve je čuja u tišini u kojoj bi ljudi prošli kraj njega. Bez da ga pogledaju.

Istu sudbinu, na istom tom trajektu, imali su još meni dvoje puno dragih ljudi. Heni i Viktor bi se stisli u kantun salona i svi u trajekt bi se pravili da ih ne vide. Da ih nema. Ka da je bolje da ih nema. Izdajnici, prodane duše, kako ih nije sram.

Na mom šanku sta je *Feral*. Uvik. Svaki tjedan novi broj. I ljudi su ga tu mogli kupit. I kupovali su. Ali skrito, da niko ne vidi. Pogledali bi livo, pa desno, a onda naručili kafu, smotali *Feral* u boršu i izašli priko rampe broda.

Kad san pita Lepu zašto Smoje šuti i zašto gleda more kroz „fileštrin“, okrugli brodski prozor kojeg je nagrizla sol, samo je onako po svoju odmahнула rukom. Split se odreka svoga barda. Svoga Smoje. I na sprovod mu nije doša. Ka šta nije doša ni njegovoj Lepoj koju smo pokopali tiho, uz suze moga Feđe koji je osta ka zadnji trag tog velikog grada, tog ponosnog grada, tog vremena kada su ljudi bili ljudi, a beštije – beštije.

I uvik san se pita šta je to Smoje toliko grubo učinja ton svitu? Čime je uvridija svoj Split? Jer je pisa ono šta misli? A kako se drugačije more pisat? More. Danas piše svak za svakoga. Naruči se i ispišu se kartice, pune se tomovi u *Slobodnu*, a ni šušta ni gušta. Ničega. Jer ne pišu ljudi ono šta misle, nego ono šta moraju mislit. A Smoje nije tija tako otić iz svog Splita. Ostavit nama, svojoj dicitakvu poruku. Da povijemo kičmu, da pazimo na sebe, svoje familije, da šutimo pognutih glava i da radimo šta nam se kaže. Smoje je drugačije vidija Split i Smoje je zna da taj Split postoji, samo da šuti, i da ga je sram.

Danas živimo u istom ludilu. Možda i u još većem nego šta je bilo ludilo taj dan koji nikad neću zaboravit. Bija san mlad i ogorčen, u prsima mi je bija grop i suze od bisa same su išle, bez da san ih tira. Moj Split, grad kojeg volin više od života da se tako prominija? Posta takav jad i bijeda. Takva sramota. I tako su prolazile godine. Prolazile su dekade u istom ludilu i Split se nikad nije oporavija. Nikad sta na noge. Osta je onaj Split koji se srami. Grad koji se srami svoje povijesti. Grad koji šuti. Grad koji je u straju. Grad koji u borše još skriva svoj *Feral*. Zadnje svitlo tog grada koje je nestalo u mraku šta nas je sve proguta.

Danas više nemamo ni Smoje ni *Ferala*. Nema više grada u kojem sam odrasta, nema više Splitskana u gradu. Danas je subota i grad su zauzeli furešti. Dive se lipoti, i pitaju me di su nestali ljudi. Ja in kažen da se srame. Da ih je sram izać vanka na ulicu. A imaju i zašto.

Danas je Split svome Smoji da zadnju uvridu. Knjigu koja krasi izloge knjižara odbili su stavit u knjižnice. Smoje nije za neku novu dicitakvu koja stasaju u mom gradu, Smoje nije za široku upotrebu. Smoje i mrtav im smeta. Ka šta smeta svom Splitu. Jer mu je jedini zna istinu kazat u lice. Jer mu se jedini zna „narugat“, jer mu je jedini bija toliko velik i toliko ga zadužija, da su ga morali živoga maknit iz svoga života. Da bi ga danas makli i već dvadeset i kusur godina mrtva.

Miljenko Smoje i današnji Split

Autor Administrator

Ponedjeljak, 25 Lipanj 2018 20:54 - Ažurirano Ponedjeljak, 25 Lipanj 2018 20:57

Jer tako se miču iz savjesti oni koji su imali hrabrosti u najtežim i najmračnijim vremenima bit svitlo, tako se od srama miču iz savjesti oni koji su pisali po cijenu vlastite kože, života bez honorara i sredstava.

I mislija san da će doć jednom vrime kad će se stvari vratit na svoje mjesto. Mislija san da će doć jednom vrime kad će moj Split svome Smoji i svome *Feralu* dignit spomenik na Matejušci. Ali san se zajeba ka i uvik. Nikad to vrime neće doć. Nikad Smoje Splitu neće bit dobar i nikad niko iz Splita neće izać na ulicu šta svoga Smoju ne more čitat u Grasko knjižnicu. Šta ga njegova dica neće čitat. Jer nije se prominilo vrime, nego se prominija grad. Grad koji se srami i grad koji šuti. Grad kojemu se više ne pripoznaje ni vizura, ni duša, a bogami ni lice. Lice moga grada je lice ljudi kojima je Smoje kurbin sin, a *Feral* šaka u oko.

I zato molin vas, kad se zateknem u Beogradu, Sarajevu, Novom Sadu ili Mostaru, pustite me na miru. Ne dajte mi ruku i ne pitajte me odakle dolazin. Jer dolazin iz grada koji se boji bit grad. Jer dolazin iz mesta u kojem žive najveće kukavice na ovome svitu. Ljudi koji nemaju obraza ni srama, ljudi koji nemaju ni hrabrosti ni pameti. Dolazim iz grada koji je sam sebe proda turistima. Dolazim, ukratko, iz grada koji više ne postoji. Osim u Smojinim knjigama. Ali da bi došli do njih morat ćete zaobić protokole i knjižnice. Morat ćete ih kao nekad kad naručite kafu kupit i pogledat dobro livo i desno da vas ko nije vidija.

(Ovaj tekst o Miljenku Smoji i današnjem Splitu prenesen je sa portala Lupiga od 28. svibnja 2018)

{jcomments on}